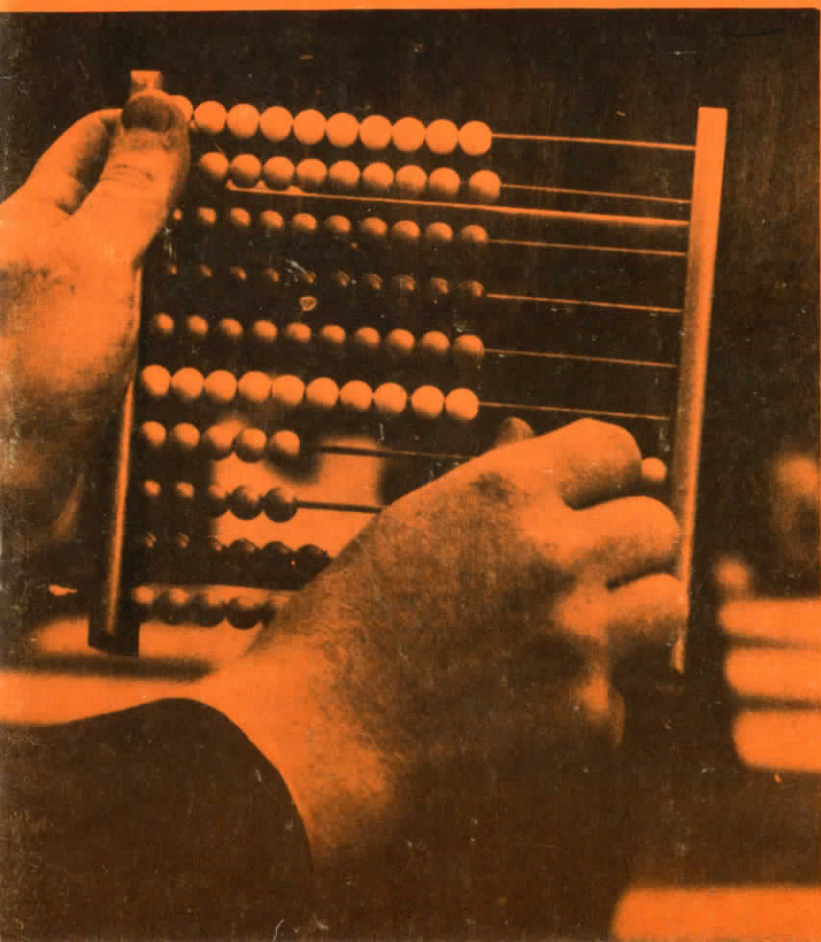

...INTE BARA FÖR

SKOLAN...

ETT PROGRAM OM UTBILDNING

Svensk Ungdoms

utbildningspolitiska program

Med detta utbildningspolitiska principprogram vill Svensk Ungdom tillföra den tidvis mycket livliga utbildningspolitiska debatten en del nya synpunkter. I programmet tas ställning bl.a. till utbildningens förhållande till produktionsliv, näringsliv och samhälle, till förskolan, grundskolan, den högre utbildningen och vuxenutbildningen.

Programmet gör inga anspråk på att vara fullständigt utan strävar endast till att dra upp utbildningspolitiska riktlinjen. I det skisseras upp planer på lång sikt för ett enhetligt utbildningssystem där individen utbildas ett antal år, ger sig ut i förvärvslivet och med jämna mellanrum återvänder för att förnya och friska upp sina kunskaper.

Kurt Gullberg, Larserik Häggman, Thomas Rehula och Peter Stenlund har gjort programförslaget. På Svensk Ungdoms årskongress i Ekenäs i juni 1970 antogs det som SU:s utbildningspolitiska principprogram.

Christoffer Taxell
SU:s förbundsordförande

Utbildningens uppgift i dagens samhälle är tudelad. Målsättningen kan å ena sidan sägas vara att tjäna produktionslivet genom att utbilda arbetskraft. Å andra sidan kan utbildningen sägas syfta till att ge medborgaren allmänna medborgarfärdigheter samt allmänbildning. Den rådande tudelningen är ett resultat av den historiska förändringsprocessen i produktionslivet samt av att samhällsfunktionerna blivit allt mer komplicerade.

Under dagens samhälleliga förhållanden har detta resulterat i ett samband mellan utbildningsväsendet och näringslivet som inte gagnar den enskilde individen.

Detta beroendeförhållande tar sig konkret uttryck bland annat i en strävan att likforma individen och göra honom passiv genom auktoritära uppfostringsåtgärder. Den enskilda individen kan varken påverka sin uppväxt- eller arbetsmiljö. Detta står i konflikt med kraven på fri uppväxt.

Den allmänna principen då man utvecklar utbildningsväsendet bör vara att skapa autonoma utbildningsanstalter. Detta innebär att utbildningen bör frigöras från sitt ensidiga beroende av näringslivet och att den interna demokratin i administration och undervisning bör utvecklas. Endast på detta sätt kan man trygga en harmonisk personlighetsutveckling. Utvecklingen bör som sitt mål se att skapa individer kapabla att aktivt och kritiskt delta i att utveckla samhället. Att utsträcka demokratin också till näringslivet är en fråga som härvid kommer att spela en central roll. De som arbetar i skolan bör i princip likställda besluta över skolans utveckling. Detta bör vara det sätt på vilket den allmänna demokratiseringsprocessen i samhället garanteras.

Den enskilda individens livssituation bestäms i avgörande grad av utbildningen och dess utformning. Utbildning leder idag inte bara till högre ekonomisk standard utan medför också bättre arbetsmiljö, större trygghet och mer tillfredsställande utbyte av den ökade fritiden. Utbildningen påverkar dessutom i

hög grad den enskildes relationer till andra människor och grupper i samhället.

Ett av de väsentligaste utbildningsmålen måste bli att skapa demokratiska attityder. En förutsättning för skapandet av demokratiska attityder är ett demokratiskt utbildningssystem, där såväl rekryteringen av elever som beslutsprocessen är demokratisk.

För att utbildningen skall bli demokratisk måste man sträva till att se problemen ur så många synvinklar som möjligt utgående från ett maximalt antal värderingar. Utbildningens uppgift blir därför att presentera alternativ, inte att ta ställning.

Den klara premieringen av teoretiska ämnen och teoretiskt kunnande bidrar till de stora växande sociala och ekonomiska klyftor som idag är ett faktum. Likställdhet mellan praktisk och teoretisk utbildning bör vara ett centralt krav.

Samarbetets roll för en positiv utveckling försummas klart i dagens utbildning. Samarbete måste ses som en förutsättning för ett demokratiskt utbildningsväsen. Mäten av enskilda prestationer är ofta onödig. Från att ha varit en härskande elits privilegium har den högre utbildningen idag alltmer blivit en utbildning för vanliga medborgare. Detta har sin naturliga förklaring i den vetenskapliga revolutionen som skapat ökade behov av akademisk arbetskraft. Dock representerar de studerande vid våra högskolor på grund av ekonomiska orsaker ännu inte ett önskat tvärsnitt av befolkningen. Kostnadsfri utbildning på alla stadier bör vara vårt mål.

Förskolan

En obligatorisk förskola är ett viktigt medel i strävandena att minska den sociala miljöns inverkan och därigenom ge individerna mer likartade förutsättningar. Kommunerna bör därför, med ekonomiskt understöd från staten, inrätta förskolor, som successivt bör utvidgas till att beröra allt lägre åldersgrupper. Förskolan kan med fördel kombineras med daghem och barnkrubbor.

En strikt tillämpning av obligatoriet då det gäller glesbygden medför praktiska problem bl.a. i form av långa resor. Specialarrangemang måste därför utvecklas, exempelvis i form av en ambulerande förskola. Införandet av förskola får inte heller vara beroende av kommunernas ekonomiska förutsättningar. Genom en solidarisk kostnadsfördelning via statsbidrag bör alla orter jämnställas och få lika möjligheter att inrätta förskolor som utgör en del av den obligatoriska skolan.

Verksamheten i förskolorna skall vara planmässig men byggd på inläring i lekens form. "Katederpedagogik" skall inte förekomma. Barnets egna önskemål, intressen och behov skall ligga till grund för den verksamhet som förekommer i förskolans regi. Det pedagogiska materialet måste utformas på ett sådant sätt, att det motverkar uppkomsten av fördomsfulla attityder till andra raser och folkgrupper. Redan i förskolan bör eleverna uppfostras enligt principen om jämlikhet mellan könen.

Förskolan har också en viktig funktion att fylla, när det gäller att uppöva barnens förmåga och vilja till samarbete samt att motarbeta uppkomsten av status- och konkurrensmentalitet.

Demokratiska attityder bör grundläggas redan på denna nivå. Barn från socialt handikappade miljöer skall ges särskild hjälp. De principiella riktlinjerna för en reformering av utbildningsväsendet vilka skisseras upp i detta program kommer naturligtvis också att ställa nya krav på lärarutbildningen.

Utbildningen av förskollärare kombineras med annan lärarutbildning så att en för alla lärarkategorier gemensam grundutbildning utgör grund även för denna lärargrupp.

Grundskolan

I ett jämlikt samhälle måste de olika hinder ha avskaffats som idag försvårar en meningsfylld kommunikation mellan individerna.

Grundskolans utbildning måste därför svara för att

alla individer ges en gemensam kvalificerad utbildningsnivå. Det är inte den obligatoriska skolans uppgift att uteslutande ge individerna den allmänbildning som är berikande för fritid och möjliggör självförverkligande. Ämnen som språk, samhällskunskap och matematik är nödvändiga för att underlätta förståelsen av ett allt mer komplicerat samhälle och bör därför obligatoriskt ingå i alla ämneskombinationer. En allmän princip bör vara, att det nuvarande systemet med linjeval slopas och ersätts med ämnesval. Differentieringen bör vara successiv och specialisering undvikas genom att bindande val görs så sent som möjligt.

Lärarens attityder och värderingar kommer i betydande utsträckning att påverka elevernas hållning. Objektivitet är omöjlig att uppnå. Målsättningen bör i stället vara att så mångsidigt som möjligt belysa kontroversiella frågeställningar. Genom att olika åsiktsriktningar på detta sätt får komma till tals kommer elevernas kritiska medvetande att uppövas samt deras förmåga till självständiga ställningstaganden att öka. I den nuvarande undervisningen spelar västerlandets historia kultur och ekonomi en i det närmaste helt dominerande roll. Utbildningen borde vara ett mycket viktigt instrument vid strävandena att uppnå en stark opinion för internationell solidaritet. Mycket av kunskaperna om och attityderna till andra länder och samhällssystem samt internationella problem härrör från skollivet. En radikal internationalisering av undervisningen är således mycket angelägen. Detta måste innebära att den nuvarande västerländska provinsialismen bryts och ökat utrymme beredes framför allt för uländernas ekonomiska, kulturella och sociala förhållanden. Strävan måste vara att ställa de existerande samhällssystemen i relation till olika länders särskilda problem. Läroplikten bör omfatta en nioårig allmänbildande utbildning i grundskolan. Efter detta kan eleverna välja mellan att gå ut i arbetslivet eller att fortsätta

tre år till. Grundutbildningen bör således omfatta tolv år.

Undervisning i studieteknik bör ges på alla stadier och integreras i den övriga undervisningen. Ny utbildningsmekanik måste leda till en ny syn på läromedlen. I flertalet fall måste bokens helt dominerande ställning brytas. Korta översikter, källsammansställningar och arbetshäften med kort livslängd bör överta dess plats. Läromedelsgranskningen bör därigenom kunna decentraliseras. Nytt material kan testas genom användning i vissa skolor med därpå följande utvärdering av lärare och elever.

Det nuvarande betygssystemet är förknippat med ett flertal allvarliga brister. Betygsjakten omöjliggör också förverkligande av sådana viktiga mål för skolan som samarbete och gemenskap mellan individerna.

Betygens betydelse för att stimulera eleverna till ökade ansträngningar i skolarbetet torde vara mycket ojämnt fördelat, de svaga eleverna blir snarast negativt påverkade av den uppdrivna betygshetsen. Kunskaperna i sig och inte vitsorden de kan tänkas ge bör vara den stimulerande faktorn i skolarbetet. Betygen måste därför avskaffas och ersättas av intyg över inhämtad kunskapsmängd.

Genom praktisk yrkesorientering bör eleverna ges insyn i och förståelse för olika yrkeskategorier.

En av utbildningens viktigaste målsättningar bör vara att motverka de klyftor ifråga om social och ekonomisk standard samt makt och inflytande som utmärker också dagens samhälle. Olika individer har skilda förutsättningar redan vid den egentliga skolstarten, i hög grad till följd av skillnader i uppväxtmiljön. En relativt sett större del av skolans resurser bör ägnas åt de elever som har skolsvårigheter av olika slag i syfte att på så sätt utjämna skillnaderna i elevernas studieförutsättningar. Skolan bör se som sin uppgift att sammanföra individer ur olika sociala grupper med olika intressen.

Befrielse från läroplikt skall inte förekomma. Alla barn bör vara läropliktiga och samhället förpliktigt att ge dem undervisning. Arten av undervisning rättar sig efter barnets mognadsgrad. Undervisningen av utvecklingsstörda och avvikande barn bör försiggå i anknytning till den obligatoriska skolan i särklasser. Varje individ måste ges reella möjligheter att oberoende av ekonomiska, sociala och geografiska faktorer erhålla den utbildning han/hon önskar. Detta förutsätter, förutom tidigare nämnda utbildningsorganisatoriska och didaktiska reformer av genomgripande slag också ett studiefinansieringssystem som kan inordnas i en framtida minimiinkomst. Alla terminsavgifter bör avskaffas. Fria läromedel samt skolmåltider bör omedelbart genom lagstiftning tillhandahållas vid utbildningen.

Högre utbildningsanstalter

Idag betraktas endast högskolor såsom anstalter för högre utbildning. Ett mera logiskt synsätt i framtiden är att betrakta all utbildning efter den tolvåriga grundskolan, vidare-, fort- och vuxenutbildning samt omskolning undantagna, som högre utbildning. Vi kan således inom den högre utbildningen skilja utbildningen mellan akademisk och annan utbildning. Hemmets ekonomiska ställning, status och aspirationsnivå har starkt samband med valet av sk. akademiska studier. Denna invecklade växelverkan mellan inkomst, status och yrkesval leder till en skrev rekrytering av akademiker.

Högskolornas karaktär måste genomgå en förändring. Från att ha varit snävt akademiskt bör högskolan bli öppen gentemot samhället. Högskolan skall inte bara utvecklas med samhället utan bör leda utvecklingen som en föregångare. För att kunna utveckla samhället måste begåvningsreserver i stor utsträckning utnyttjas.

För att ge så många som möjligt en chans till högre

utbildning bör ett finansieringssystem införas som eliminerar ekonomisk bakgrund som urvalsinstrument. Detta leder även till att studierna jämföras med arbete. Genom att studieskulder på detta sätt bortfaller, bortfaller också huvudmotiveringen för akademikernas relativt sett höga löner.

Högskolutbildning måste ge såväl individen som samhället utbyte. Båda parter intressen, vilka inte behöver vara motstridiga och inte borde vara det, bör beaktas. En snäv inriktning på näringslivet medför förbiseende av utbildningssystemets missförhållanden och utvecklingsmöjligheter.

Alla anstalter för högre utbildning bör i princip stå öppna för alla som genomgått den 12-åriga grundutbildningen eller innehar motsvarande kunskaper.

En ökad tvärvetenskaplighet måste anses önskvärd. Genom att slopa konstlade fakultetsgränser och systemet med ett fixerat antal kombinationsmöjligheter går det att eliminera faktorer som omotiverad specialisering framförallt under de prograduala studierna. Specialiseringen bör vidta under de postgraduala studierna samt byggas på under regelbundet återkommande fort- och vidareutbildning.

Olika ämnen inom den högre utbildningen bör jämföras. Detta innebär en medveten strävan att göra arbetsprestationerna inom de olika ämnens så likvärdiga som möjligt.

Vuxenutbildning

De utbildningsreformer som genomförts under de senaste decennierna har nästan uteslutande berört ungdomsutbildningen. Detta har medfört att det i dagsläget föreligger stora utbildningsklyftor mellan generationerna. Det stora flertalet av den vuxna befolkningen har ingen annan formell utbildning än folkskolan. Samhällets snabba förändring innebär att den ungdomsutbildning individerna erhållit snabbt tenderar att bli inaktuell.

I princip bör utbildningen fortgå livet ut. Det betyder att utbildningsanstalterna skall stå öppna för alla.

Sålunda kan var och en återvända från förvärvsarbetet för perioder av vidareutbildning, omskolning och specialisering med bibehållen inkomstnivå.

De vuxenstuderande har i regel erfarenheter från yrkeslivet som ofta kan kompensera brister i formell utbildning. Detta förhållande måste beaktas vid utformningen av läroplanerna. I dagens lägre utnyttjas ofta i vuxenutbildningen studiematerial avsett för barn- och ungdomsutbildningens behov. Detta är ur didaktisk synvinkel olyckligt. Framställningen av speciella läromedelssystem för vuxna bör därför snabbt öka genom samhälleliga åtaganden. Även i övrigt är vuxendidaktiken utvecklad. Betydande resurser för vuxendidaktisk forskning och utbildning bör därför reserveras.

Ett viktigt mål för vuxenutbildningen är att söka nå de grupper som har den sämsta utbildningen och därmed de lägsta lönerna. Därför måste samhället bl.a. ägna sig åt en aktiv marknadsföring av vuxenutbildningen.

Framtidens modell

En framtida utveckling och en ytterligare komplicering av samhällsmaskineriet kommer att kräva allt mera av den enskilda individen ifråga om inhämtad kunskapsmängd och olika färdigheter.

I ett läge då utbildningen påbörjas vid tidig ålder och pågår livet ut kommer ett system som det ovan uppskisserade med förskol- och grundskolutbildning samt högre utbildning, fort-, vidare- och vuxenutbildning inom ramen för olika skolformer att te sig otympligt. Modellen för ett framtida utbildningssystem som uppmärksammar de allt strängare krav den vetenskapliga revolutionen, den teknologiska utvecklingen och den framtvingade produktionsökningen ställer på medborgaren är en enhetlig skolform för all former av utbildning. Individen utbildas ett antal år, ger sig ut i förvärvslivet och återvänder med jämna mellanrum för att förnya och friska upp sina kunskaper.

SVENSK UNGDOM

Svenska folkpartiets
ungdomsorganisation r.f.

SVENSK UNGDOM — Svenska folkpartiets
ungdomsorganisation r.f.

Ordförande: Christoffer Taxell. Tel. 90-710 148,
tj.tel. 90-14 311/452.

I viceordförande: Jan-Eric Granö.
Tel. 961-32 237, tj.tel. 961-242 122.

II viceordförande: Björn Månsson.
Tel. 915-57 114.

Arbetsutskottets ordförande: Larserik Hägg-
man. Tel. 90-653 865, 921-20 420/509.

Centralkansli: Bulevarden 7 A, Helsingfors 12.
Tel. växel 90-640 313, kl. 09.00—16.00.

Förbundssekreterare: Christer Forsström
Tel. direkt 90-648 974.

Utredningssekreterare: Inger Wirén
Tel. direkt 90-648 949.

Ombudsman för Nyland: Sture Sveholm
Tel. direkt 90-648 976.

Vasakansliet: Handelsplanaden 16 B, Vasa.
Tel. 961-11 974.

Ombudsman för sterbotten: Henrik Svarfar
Tel. 961-11 974.

Åbokansliet: Västra Strandgatan 9, Åbo
Tel. 921-18 186.

Ombudsman för Åboland: Guy Lindroos
Tel. 921-18 186.

Svensk Ungdom

Svenska folkpartiets
ungdomsorganisation r. f.